

Dr. sc. Alen Jugović

Pomorski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Studentska 2
51000 Rijeka

Vanja Seršić, dipl. iur.

Trg Municipium Arba 2
20356 Rab

Borna Debelić, mag. oec.

Pomorski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Studentska 2
51000 Rijeka

Prethodno priopćenje

UDK:334.75(497.5)

656.615.012.32(497.5)

Primljeno: 1. listopada 2009.

Prihvaćeno: 26. listopada 2009.

GOSPODARSKO-INTERESNO UDRUŽENJE LUČKIH UPRAVA

Cilj i svrha organiziranja gospodarsko-interesnog udruženja je olakšanje i promicanje djelatnosti poslovnih jedinica te poboljšanje i povećanje njihovog poslovnog učinka i djelovanja. U ovome znanstvenom radu provedeno je istraživanje poslovanja županijskih lučkih uprava Republike Hrvatske koje je pokazalo određene nedostatke u njihovom radu. Kako bi se eliminirali uočeni nedostaci te poboljšalo upravljanje županijskim lučkim upravama u radu je provedena detaljna analiza mogućnosti implementacije gospodarsko-interesnih jedinica u hrvatski lučki sustav. Ujedno u radu, a na temelju rezultata provedenog istraživanja, definirani su koraci, mjere i aktivnosti novoosnovanih gospodarsko interesnih jedinica ili udruženja lučkih uprava na županijskoj razini, ali i na nacionalnoj, i to kroz promjene u okolini te kroz poslovne aktivnosti lučkih uprava. U okviru istraživanja, osim o dosadašnjim implementiranim organizacijskim rješenjima, raspravlja se i o mogućim modelima gospodarsko-interesnog udruženja lučkih uprava koje bi se mogle primijeniti, a koji proizlazi iz znanstvenih teorija i postavki te svjetskih iskustava.

Ključne riječi: *gospodarsko-interesne jedinice, lučka uprava, organizacija, decentralizacija, upravljanje, promet*

1. UVOD

Lučki sustav svake države sastoji se od više podsustava koji tvore jedinstvenu lučku mrežu s ciljem povezivanja svih subjekata na nacionalnoj razini. Razvijenost pojedinih luka unutar takvog sustava utječe na razvoj gospodarstva i obratno. Stoga je razvoj i oblikovanje lučkog sustava jedno od važnih pitanja nacionalnog interesa. Odgovarajućim zakonskim mjerama i programima razvitka, država može poticati ili slabiti razvitak lučkog sustava. Osnivanje lučkih uprava u Hrvatskoj je jedna od takvih mjera kojima se treba stvoriti ekonomski, pravni i teorijski temelj za razvitak nacionalnoga lučkog sustava i pojedinih luka unutar toga lučkog sustava, bilo da je riječ o lukama od državnog ili županijskog značaja.

U svakodnevnom radu lučke uprave se susreću s mnoštvom problema koje rješavaju svaka posebno i na svoj specifičan i jedinstven način. Detaljnija analiza poslovanja županijskih morskih luka koja se temeljila na analizi prometa te analizi godišnjih izvješća o poslovanju i financijskih izvješća lučkih uprava upućuje na zaključke da postojeći način upravljanja lukama ima određene nedostatke. Aktualno je stanje uglavnom neujednačeno, bez postojanja optimalne i svrsishodne organizacije te odgovarajućeg sustavnog pristupa.

S obzirom na navedeno u ovom znanstvenom radu prikazan je mogućí, realan te pravno i ekonomski prihvatljiv način unapređenja poslovanja županijskih lučkih uprava kroz osnivanje posebnog oblika pravne osobe, gospodarsko-interesnog udruženja. Cilj i svrha organiziranja nove pravne osobe, odnosno gospodarsko-interesnog udruženja, je olakšanje i promicanje djelatnosti lučkih uprava te poboljšanje i povećanje njihovog poslovnog učinka. Analiza lučkih sustava razvijenih pomorskih država ukazuje da je takav oblik organizacije u svijetu, a posebice u Europi relativno novi organizacijski oblik djelovanja trgovačkih društava ili državnih i županijskih ustanova. Stoga rezultati istraživanja u ovome radu predstavljaju mogućnost da Hrvatska na ovom planu ide usporedo sa svjetskim događanjima.

2. RELEVANTNA OBILJEŽJA LUČKOG SUSTAVA RH

Luke otvorene za javni promet su morske luke koje pod jednakim uvjetima može upotrebljavati svaka fizička i pravna osoba sukladno s njezinom namjenom i granicama raspoloživih kapaciteta (Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama, Narodne novine 158/2003., čl. 2). Upravljanje, izgradnja i održavanje luka otvorenih za javni promet odvija se putem lučke uprave. Odlukom o osnivanju lučke uprave određuje se lučko područje nad kojim se proteže nadležnost lučke uprave, te utvrđuju lučke djelatnosti i objekti podgradnje i nadgradnje na tom području. Lučku upravu mogu osnovati Vlada

Republike Hrvatske ili županijsko poglavarstvo. U Republici Hrvatskoj formirano je šest lučkih uprava za luke od osobitoga (međunarodnoga) gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku te 22 lučke uprave za luke županijskog značaja. Način upravljanja lukama te organiziranje i struktura lučkih uprava ovise o razvrstavanju luka s obzirom na njihovu važnost u prometnom i lučkom sustavu Republike Hrvatske, a to je uvjetovano veličinom lučkog prometa, stanjem i veličinom lučkih kapaciteta te povezanošću luke s kopnenim zaleđem. Ako se radi o osobitom međunarodnom gospodarskom interesu onda je osnivač RH u čije ime ta prava vrši Vlada RH koja donosi Odluku ili Uredbu o osnivanju lučke uprave, a ako je riječ o županijskoj lučkoj upravi onda je osnivač nadležna županija koja odluku o osnivanju donosi putem županijskog poglavarstva, a kao suosnivači se mogu pojaviti i jedinice lokalne samouprave.

Na području luke pod jurisdikcijom lučke uprave može se obavljati više djelatnosti (Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama, Narodne novine 158/2003., čl. 6 i 7):

1. privez i odvez brodova, jahti, ribarskih i drugih brodica i plutajućih objekata,
2. ukrcaj, iskrcaj, prekrcaj, prijenos i skladištenje roba i drugih materijala,
3. ukrcaj i iskrcaj putnika i vozila,
4. ostale gospodarske djelatnosti koje su s ovim djelatnostima u neposrednoj gospodarskoj, prometnoj ili tehnološkoj svezi.

Pravne ili fizičke osobe mogu obavljati navedene djelatnosti jedino na osnovi koncesije koju daje lučka uprava na temelju natječaja. Koncesija je pravo kojim se dio pomorskog dobra isključuje iz opće uporabe i daje na posebnu uporabu ili gospodarsko korištenje pravnim i fizičkim osobama registriranima za obavljanje obrta (Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama, Narodne novine 158/2003., čl. 16).

3. UPRAVLJANJE LUKAMA KAO PROFITABILNIM ORGANIZACIJAMA

Upravljanje lukama ovisi o zakonskoj regulativi države u kojoj luka posluje. U SAD-u, primjerice, lučke uprave ima autonomiju, tj. lukom upravljaju vlasnici i menadžment, a država samo kontrolira upravljanje. U Francuskoj država daje koncesionaru pravo izgradnje i eksploatacije luke, a on se brine da iz prihoda pokrije troškove poslovanja i vrati uložena sredstva. Obično se koncesija izdaje na rok od 30 do 50 godina, nakon čega luka prelazi u državno vlasništvo. Koncesionar je dužan predati državi luku sa svim objektima u dobrom stanju. Međutim, država može koncesionaru prepustiti upravu nad lukom i na dodatno razdoblje pod novim uvjetima, a može i otkupiti koncesiju pod odre-

denim uvjetima i uz određenu odštetu i prije njezina dospijeća, npr. ukoliko je koncesionar predvidio manji opseg poslova, a pokazalo se da je na ustupljenoj zoni moguće organizirati više sadržaja. Država, međutim, ostaje vlasnik izgrađene infrastrukture i ima pravo kontrole tijekom izgradnje i eksploatacije te može propisati sve potrebne mjere da bi osigurala njezino funkcioniranje u skladu s vlastitim interesima.

S obzirom da su u Hrvatskoj lučke uprave neprofitne pravne osobe na koje se primjenjuju propisi o ustanovama, postavlja se pitanje vrijede li za njih temeljne postavke o organizaciji i da li one teže istom cilju kao svaki tržišno orijentirani subjekt, tj. ostvarivanju profita. Analizirajući teorijske značajke organizacije i razloge osnivanja lučkih uprava, dolazi se do zaključka da se na lučke uprave mogu primijeniti općepoznate teorijske postavke organizacije. Dovoljno je prisjetiti se da je organizacija udruživanje ljudi kojima je cilj da odgovarajućim sredstvima ispune određene zadatke s najmanjim mogućim naporom na bilo kojem području rada i života, kako bi se zaključilo da je prethodna tvrdnja opravdana i točna (Baletić, et al., 2003, natuknica Organizacija).

Za razliku od drugih javnih poduzeća ili ustanova koje osiguravaju usluge od općeg interesa, bez obzira na financijsku opravdanost, lučke uprave svoj gospodarski smisao osnivanja dokazuju i potvrđuju kao subjekti koji će organizacijskim ustrojem, tarifom i ukupnom poslovnom politikom pridonijeti ne samo boljem korištenju, nego općenito boljem gospodarenju cjelokupnim lučkim područjem kojim upravljaju.

Prihodi lučke uprave su: 1) lučke pristojbe, 2) naknada od koncesija, 3) sredstva iz proračuna osnivača i 4) ostali prihodi.

Lučke pristojbe donosi i javno objavljuje lučka uprava, a sačinjavaju ih:

1. pristojba za upotrebu obale: plaća se za brod koji koristi luku radi ukrcavanja ili iskrcavanja putnika, tereta i vozila;
2. brodska ležarina: plaća se za brod koji koristi luku u bilo koju svrhu, osim ukrcavanja ili iskrcavanja putnika, tereta i vozila;
3. pristojba za vez: plaća se za ribarski brod, jahte, športske ili druge brodice i plutajuće objekte.

Za uspješno upravljanje lukom bitan je financijski režim koncesije. Koncesionar je dužan poštivati obveze koje mu nalaže država s obzirom na javnu službu koju obavlja pa je s tim u vezi dužan obaviti sve potrebne preinake koje mu država naredi s ciljem boljeg funkcioniranja luke u javnom interesu, ali i podnositi godišnje financijske izvještaje. Mora poštivati pravilo jednakosti svakog klijenta pod istim uvjetima ako je u pitanju javna usluga.

Sredstvima iz proračuna osnivači lučke uprave mogu isključivo financirati gradnju i održavanje lučke podgradnje.

Ostala sredstva (prihodi) u cijelosti pripadaju lučkoj upravi na čijem se području ubiru i namijenjena su: 1) izgradnji i održavanju lučke nadgradnje i podgradnje, 2) opremanju luke opremom za zaštitu mora od onečišćenja s

brodova, 3) održavanju dubine u luci i na sidrištu luke i 4) troškovima poslovanja lučke uprave. Ostali prihodi najčešće potječu od: obavljanja gospodarskih djelatnosti u luci, kratkotrajnog najma lučkih površina, naknade za korištenje objekata te darovnica za razvoj lučkog područja i dr.

Bez obzira što su lučke uprave neprofitne pravne osobe, one trebaju težiti što većoj akumulaciji prihoda radi ostvarivanja profita. Na taj će način lučke uprave moći ostvariti jedan od svojih najvažnijih zadataka, a to je gradnja, održavanje, upravljanje, zaštita i unapređenje lučkog područja na kojem gospodare.

4. ANALIZA UPRAVLJANJA LUKAMA OD ŽUPANIJSKOG ZNAČENJA U RH

Analizom podataka o poslovanju županijskih luka, odnosno županijskih lučkih uprava kao upravitelja tim lukama, može se doći do sljedećih zaključaka:

- Postoji značajna neujednačenost u rashodovnoj i prihodovnoj stavci među pojedinim lučkim upravama i to u apsolutnim i vrijednosnim pokazateljima.
- Neujednačena struktura prihoda najviše dolazi do izražaja pri usporedbi dviju najizraženijih prihodovnih stavki svih lučkih uprava – sredstva iz županijskih ili lokalnih proračuna i lučke pristojbe. Dok neke lučke uprave oko 70 do 80% sredstava ostvaruju putem lučkih pristojbi (lučke uprave koje upravljaju trajektnim lukama), druge više od trećine prihoda dobivaju iz proračunskih sredstava (lučke uprave koje nemaju u svojoj nadležnosti trajektne luke).
- U svim županijskim lučkim upravama prihodi od koncesija za korištenje objekata ili od lučkih djelatnosti iznimno su mali, u prosjeku oko 5%, što znači da koncesijski sustav još nije profunkcionirao. Realno je očekivati da će porastom prometa ili drugačijim tretmanom trajektnih luka ta prihodovna stavka imati tendenciju rasta.
- U stavci prihoda preneseni prihodi iz prethodne godine u prosjeku su veći od 15%, što znači da postoje neiskorištena sredstva koja treba koristiti kao poticaj u nova ulaganja ili razvoj lučkih djelatnosti. Ovi podaci nisu vidljivi iz generalnih i ujedinenih financijskih pokazatelja Ministarstva mora, prometa i infrastrukture iz razloga što se prikazuju u stavci ostali prihodi.

Pored ove analize, koja obrađuje poslovanje svih županijskih lučkih uprava, autori su proveli i separatne analize za svaku lučku upravu pojedinačno. Separatne analize omogućile su uvid u poslovanje pojedine lučke uprave, što nije slučaj u ovoj integralnoj analizi koja je obuhvaćala samo grupacije lučkih uprava kao sumu istovrsnih lučkih uprava, ali zaključci ove analize ukazuju na slične nedostatke i probleme u poslovanju županijskih luka.

S obzirom na navedeno kao realan te pravno i ekonomski prihvatljiv način ispravke navedenih nedostataka i problema te unapređenja poslovanja županijskih lučkih uprava trebalo bi predstavljati osnivanje (organiziranje) posebnog oblika pravne osobe, gospodarsko-interesnog udruženja. Organiziranjem gospodarsko-interesnog udruženja lučkih uprava olakšalo bi se promicanje djelatnosti lučkih uprava te bi se poboljšao i povećao njihov poslovni učinak. Do takvog zaključka dolazi se i na temelju analize lučkih sustava razvijenih pomorskih država koje su imale slične probleme u radu svojih lučkih uprava.

5. GOSPODARSKO-INTERESNO UDRUŽENJE

5.1. Općenito o gospodarsko-interesnim udruženjima

Gospodarsko-interesno udruženje (GIU) je pravna osoba koju osnivaju dvije ili više fizičkih ili pravnih osoba da bi olakšale, pospješile i promicale obavljanje svojih gospodarskih djelatnosti koje čine predmet njihova poslovanja, te da bi poboljšale ili povećale njihov učinak, ali tako da ta pravna osoba za sebe ne stječe dobit i da je ta djelatnost pomoćna djelatnost osnovnim djelatnostima osnivača (Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine 111/1993., čl. 583). Najbolji opis za gospodarsku svrhu GIU bio bi da to nije “poslovni servis” njegovih osnivača, nego mjesto na kojem njegovi članovi ostvaruju gospodarsku suradnju i koje svojim poslovanjem unapređuje pojedinačne i zajedničke gospodarske interese članova (Filipović, 1996., str. 880). Ovakav oblik udruživanja omogućuje zajedničko obavljanje određenih djelatnosti uz zadržavanje pravne samostalnosti (Gorenc, 1995., str. 163), pri čemu on mora imati najmanje dva člana, a član može biti fizička ili pravna osoba, ali ne svaka kao kod javnog trgovačkog društva, nego samo ona koja obavlja gospodarsku djelatnost ili se bavi nekim od slobodnih zanimanja.

Članovi mogu biti: pojedinačni ortaci, pravne osobe javnog prava pod pretpostavkom da obavljaju gospodarsku djelatnost, udruge, trgovci pojedinci, obrtnici, pripadnici slobodnih zanimanja, odvjetnička društva itd.

5.1.1. Svrha osnivanja gospodarsko-interesnog udruženja

Cilj osnivanja GIU je olakšanje i promicanje obavljanja gospodarskih djelatnosti koje čine predmete poslovanja članova udruženja i poboljšanje ili povećanje njihova učinka, ali tako da za sebe ne stječu dobit nego za svoje članove. Predmet poslovanja GIU mora biti u vezi s gospodarskim djelovanjem članova i podupirati to djelovanje. GIU nije konkurencija nego potpora članovima, odnosno obavlja pomoćnu djelatnost koja u bilo kom pogledu podupire osnovnu djelatnost osnivača, što znači da ne može preuzeti obavljanje osnovne

djelatnosti članova. Kao pomoćne djelatnosti mogu se pojaviti: stvaranje zajedničke prodajne ili nabavne organizacije, školovanje kadrova, istraživanje i razvoj, pružanje računovodstvenih usluga, factoring, zajedničko vođenje knjiga, izrada prospekata i drugog reklamnog materijala, organiziranje odnosa s javnošću, organiziranje zajedničkog nastupa na tržištu i sl. (Barbić, 2002, p. 584). Također se mogu obavljati i ove djelatnosti: spremanje dokumentacije, pribavljanje potrebnih informacija, pribavljanje podatka o sudskoj praksi, propisima i sl. posebice u inozemstvu, organiziranje ureda, izmjena klijentele preporukama jednih drugima i sl. (Barbić, 2002., str. 584).

Svaki član ima pravo na upravljačka prava u GIU (pravo na sudjelovanje u odlučivanju, pravo na obaviještenost i pravo na podizanje članske tužbe) i imovinska prava u GIU (pravo na poslovnu suradnju, na udio u dobiti, na otpremninu zbog istupa ili isključenja i na udio u ostatku imovine nakon prestanka GIU).

5.1.2. Obilježja gospodarsko-interesnog udruženja

GIU ima obilježja između trgovačkog društva i ortaštva jer ne zahtijeva čvrstu vezu koja je potrebna kod trgovačkih društava, a ne zahtijeva povezanost koja se pojavljuje kod ortaštva (Barbić, 2002., str. 595). GIU sve radi za dobrobit svojih članova, koji slobodno biraju koje dijelove svoga poslovanja žele promicati. Za GIU su bitna sljedeća obilježja: u njega se udružuju najmanje dvije osobe, cilj mu je strogo propisan zakonom i razlikuje se od ciljeva svih drugih društava osnivača, temelj udruživanja je ugovor, to je samostalna pravna osoba i trgovačko društvo i članovi odgovaraju za obveze udruženja.

5.2. Mogućnost implementacije gospodarsko-interesnog udruženja na hrvatski lučki sustav

Za uspješno poslovanje pojedine luke potrebno je tijelo koje usklađuje njezin rad. Taj rad se sastoji od niza faza i poslova kroz koje prolaze brod, teret i putnici pri dolasku/odlasku iz luke. Tu se ponajprije isprepleću upravni i komercijalni postupci koji se usklađuju radi ostvarivanja optimalnoga ekonomskog učinka prema kojem se ocjenjuje bonitet luke, a samim time i lučke uprave kao subjekta koji gospodari tom lukom. Lučke uprave spadaju u pravne osobe javnog prava koje obavljaju gospodarsku djelatnost na način da putem pravno-ekonomskog instrumenta, koncesije stvaraju prihod koji koriste za održavanje i gradnju na lučkom području kojim gospodare.

GIU se osniva temeljem Ugovora o osnivanju udruženja, a pravnu osobnost stječe upisom u sudski registar, te se smatra za trgovca bez obzira koju djelatnost obavlja. Može se osnovati i bez temeljnog kapitala. U odnosu na svoje članove GIU je samostalno, članovi odgovaraju za obveze GIU-a cijelom svojom imovinom, a odgovornost je supsidijarna i solidarna. GIU najčešće ima

dva tijela¹ i to: članove udruženja koji djeluju zajedno i upravu, a može imati upravni odbor, kolegij i nadzorni odbor (Petrović, 2001., str. 64 – 70).

5.2.1. Prednosti osnivanja gospodarsko-interesnog udruženja lučkih uprava

Najprije treba istaknuti razliku državnih lučkih uprava (DLU) od županij-skih lučkih uprava (ŽLU) jer se one razlikuju prema svojoj veličini, odnosno prometu. DLU-e imaju svoju Zajednicu LU-a koja je osnovana 1998. godine, a 2007. godine je primljena u članstvo Udruženja luka EU (ESPO).² Djelatnost Zajednice LU-a se sastoji u usklađenju rada i poslovanja osnivača u pogledu upravljanja, izgradnje i korištenja luka otvorenih za javni promet koje su od osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za RH, usklađenje cjenika (tarifa) naknada za pružanje usluga korisnicima luka i visine naknade za korištenje objekata podgradnje i nadgradnje u luci, usklađenje planova i programa razvoja luka otvorenih za javni promet, usklađenje postupka dodjele koncesija na pomorskom dobru i određivanje visine naknade, suradnja s Hrvatskim željeznicama, brodarima, agentima, špediterima i ostalim sudionicima u pomorskom prometu, osiguravanje trajne suradnje u osiguravanju nesmetanog obavljanja pomorskog prometa, usklađenje svih pitanja vezanih za funkcioniranje lučkog sustava i osiguranje trajne suradnje na unapređenju, poboljšanju i ubrzanju odvijanja turističkog prometa, posebice prema otocima. Pored navedenog Zajednica LU-a se pojavljuje kao naručitelj raznih studija kao npr. “Studija razvoja cruising turizma na Jadranu”.³ Zajednica LU-a je po svome pravnom obliku ustanova i izraz je povezivanja LU-a radi rješavanja problematike prvenstveno DLU-a, dok su problemi ŽLU-a kao “minorni” ostavljeni po strani. Luke su nesumnjivo primarna polazišta razvoja pomorskog gospodarstva i zbirno su mjesto u koje se slijeva promet sa svih prometnih putova i svih prijevoznih sredstava (Begović, 1994., str. 9 i 10). Pitanje trebaju li o lukama prvenstveno odlučivati država ili jedinice lokalne samouprave ili netko treći je pitanje koje se različito rješava u praksi europskih država.⁴ Po našem mišljenju uloga Zajednice LU-a ne može zadovoljiti potrebe ŽLU-a jer se prvenstveno bave DLU-om, a i previše je pod utjecajem države, odnosno nadležnog ministarstva.⁵

GIU je pandan nekadašnjih poslovnih zajednica koje su bile izraz nužne kooperacije čak i u socijalističkom društvenom uređenju, a danas su pravni te-

---

¹ Po hrvatskoj pravnoj regulativi i mora imati dva tijela.

² www.mmtpr.hr (23.09.2009)

³ www.kompass.hr, (13.08.2009)

⁴ “O lučkoj politici, o njenim ciljevima i mjerama može odlučivati državna administracija, politička stranka, visoke društvene službe ili velike banke i koncerni monopolističkim položajem” ibidem str. 11.

⁵ To dokazuje što je za ravnatelja Zajednice LU postavljen djelatnik Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka – vidi Sudski registar trgovačkih društava u RH na <https://sudreg.pravosuđje.hr>

melj na kome se zasniva moderna koncepcija GIU-a. Također, treba istaknuti da je GIU najmlađi statusno-pravni oblik kojeg je RH ugradila u svoj Zakon o trgovačkim društvima (ZTD), a da je on u potpunosti aktualan i kompatibilan s praksom EU-a. Naime Uredba Europske zajednice (EZ) donesena je 1985. godine, a stupila je u primjenu 1989. godine te Hrvatska ima priliku stvarati praksu usporedo s Europom. Udruživanjem u GIU, LU bi se nastavile baviti svojim osnovnim djelatnostima, a u GIU bi se mogli koncentrirati neki zajednički pomoćni poslovi koji bi im uvelike olakšavali redovno obavljanje djelatnosti uz smanjenje troškova.

Tako bi se na jednom mjestu u GIU mogli obavljati sljedeći poslovi:

- a. Potpuni konzalting za ishodovanje lokacijskih i građevinskih dozvola za specifičnu vrstu građenja na pomorskom dobru.
- b. Evidentiranje i praćenje rada svih gospodarskih subjekata koji se bave podvodnim i sličnim građevinskim radovima.
- c. Praćenje pravnih propisa koji reguliraju područje djelatnosti LU-a.
- d. Pravna podrška kod praćenja i naplate potraživanja, uz pomoć jedinstvenog softverskog programa i promptnog reagiranja u slučaju potrebe.
- e. Pribavljanje tehničkih savjeta vezanih uz građevinske i druge stručne radove.
- f. Zajedničko vođenje računovodstva sukladno specifičnostima koje se odnose na neprofitne organizacije i kroz to racionalizacija troškova poslovanja.
- g. Zajednička promidžba i izdavanje potrebnih publikacija, kao i istraživanje i zajednički nastup na tržištu.
- h. Suradnja u istraživanju i stvaranju novih proizvoda i usluga, prometu, kupnji i prodaji nekretnina, pokretnina i tehničkih pomagala.
- i. Tehnička priprema i provođenje javnih natječaja sukladno pozitivnim pravnim propisima.
- j. Izrada, čuvanje i korištenje dokumentacije koja je nužna za adekvatan rad LU-a.
- k. Ostvarenje velikih projekata u investicijskoj izgradnji koji su od važnosti za više LU-a.

Najveća prednost bi se mogla ostvariti kroz porezne olakšice koje postoje ili bi ih zakonodavac mogao uvesti.⁶ LU spadaju u neprofitne organizacije, a to znači da one ne posluju radi ostvarivanja profita već radi unapređenja onih funkcija luka otvorenih za javni promet koje su od interesa za društvenu zajednicu u cjelini (Zuber i Ivanović, 2001, str. 30). LU su neprofitne ustanove koje nisu porezni obveznici PDV-a pa djeluju kao krajnji potrošači, što znači da pri kupnji svih dobara i usluga na tržištu, one snose PDV kao

⁶ "Odredbom čl.40. Uredbe određeno je da se rezultati poslovanja udruženja oporezuju isključivo kod članova pa je udruženje stoga u poreskom smislu neutralan statusno-pravni oblik kooperacije", Ibidem, str. 256.

konačni trošak svoga poslovanja (Zuber i Ivanović, 2001., str. 43). Tako bi reguliranjem ovoga problema (možebitno kroz GIU ili putem njega) samo od povrata PDV-a LU-ama ostajalo godišnje 22% više prihoda od njihovih ukupnih investicija na području DLU-a i ŽLU-a, što nikako ne može biti zanemariv iznos.

Isto tako postoji realna mogućnost da u GIU mogu ući i strane pravne osobe (npr. inozemne lučke uprave) što otvara novu dimenziju poslovanja LU-a u budućnosti.⁷

5.2.2. *Potreba udruživanja i suradnje lučkih uprava Republike Hrvatske*

Potrebu udruživanja i suradnje lučkih uprava na raznim poljima može se između ostalog analizirati i kroz osnivanje zajedničkog investicijskog fonda više lučkih uprava u Primorsko-goranskoj županiji (PIF ŽLU).

Opredjeljenje da se u jednoj županiji osnuje više lučkih uprava kao optimalni način upravljanja lukama otvorenim za javni promet od županijskog i lokalnog značaja, najprije je iskazano u Istarskoj županiji. Ovakav stav zauzela je i Primorsko-goranska županija koja je u svibnju 1999. godine osnovala osam županijskih lučkih uprava kojima je dano da upravljaju i da se brinu o pedeset i pet luka na području Županije. Od tih osam osnovanih ŽLU, četiri ŽLU (tzv "otočne" ŽLU - Krk, Cres, Mali Lošinj i Rab) su dobile na upravljanje, pored luka otvorenih za javni promet lokalnog značaja i pet luka otvorenih za javni promet županijskog značaja koje se nalaze na njihovom području. Ove luke su uglavnom luke preko kojih se odvija trajektni promet, odnosno povezivanje otoka s kopnom i s drugim otocima. Po prirodi stvari preko ovih luka se odvija većina pomorskog prometa u Primorsko-goranskoj županiji, a to opet znači da su i prihodi ostvareni od ovoga prometa najveći.

U lukama otvorenim za javni promet plaćaju se lučke pristojbe i lučke naknade. Četiri otočne ŽLU su tako zbog prometa u lukama otvorenim za javni promet županijskog značaja, a koji plaćaju veliki brodari (Jadrolinija d.d. Rijeka, Rapska plovidba d.d. Rab i Linijska nacionalna plovidba d.d. Split), ostvaruju daleko veće prihode od ostalih ŽLU (tzv. "kontinentalne" ŽLU).⁸ Ovaj odnos je u omjeru četiri prema jedan u korist "otočnih" ŽLU-a ili točnije "otočne" ŽLU uprihode oko 80% ukupnog prihoda svih osam ŽLU-a.⁹ Od

⁷ Potrebu za takvom suradnjom već su iskazale sa hrvatske strane LU Dubrovnik, LU Korčula, LU Opatija, LU Pula, LU Rab, LU Šibenik, LU Split i LU Zadar i sa talijanske strane LU Ancona, LU Bari, LU Ravenna i LU Venezia koje su se međusobno povezale i za potrebe zajedničkog reklamiranja svojih destinacija za pristajanje velikih prekoceanskih "cruisera" izdale zajedničku publikaciju "Adriatic sea a sea of thousands faces", Edizioni Lunargento 2004.

⁸ Primjerice u 2006. godini sve ŽLU su ukupno ostvarile prihod od 28.885.449,38 kuna od čega četiri tzv. "otočke" 22.820.845,82 ili 79% ukupnog prihoda. – Podaci preuzeti iz "Izješće o radu i financijsko izješće za 2006. g. Županijskih lučkih uprava Primorsko-goranske županije".

⁹ Zamjetno je stalno povećanje ukupnog prihoda ŽLU od osnivanja do danas.

ukupnih prihoda skoro 44% čine lučke pristojbe,¹⁰ a “otočne” ŽLU ostvare po toj osnovi 33% cjelokupnog prihoda svih ŽLU-a. Dakle jedna trećina prihoda svih ŽLU-a ostvari se samo po osnovi lučkih pristojbi koje ostvare “otočne” ŽLU većim dijelom ubiranjem lučkih pristojbi u lukama otvorenim za javni promet županijskog značaja (pet luka).

Činjenica da osam ŽLU-a nemaju ni približno isti prihod niti strukturu prihoda dovela je do toga da je u jednom razdoblju (tijekom 2003. godine) bilo razmišljanja da bi se sve ŽLU trebale spojiti u jednu centralnu ŽLU. Mislilo se da bi ona možda mogla bolje upravljati s lukama otvorenim za javni promet u Županiji. Jedan od argumenata u prilog ovoj tezi je bio da treba skrbiti o ravnopravnom razvoju svih luka na području Primorsko-goranske županije.

Promatrajući gore navedenu problematiku ustvari dilema je bila, treba li konvoj brodova ploviti brzinom najsporijeg ili treba pustiti brže brodove da plove brže. Ako se konvoj kreće brzinom najsporijeg, onda npr. brzina jedrenjaka će učiniti bespredmetnom brzinu jednog glisera i obrnuto ako svako plovi svojom brzinom, konvoj će se vrlo brzo raspasti jer će gliser odjuriti miljama daleko, a jedrenjak će tek čekati povoljan vjetar. Znači trebalo je pomiriti ove kontraste na način da se usklade brzine jedrenjaka i glisera i to tako da im se dozvoli da idu svojom brzinom uz određena ograničenja. Gliser je mogao ići brzinom kojom želi uz uvjet da daje dio svoga prihoda jedrenjaku, a jedrenjak je osim jedara trebao ugraditi i motor tako da kada nema vjetra može ići i na taj pogon.

Na kraju nije prevladao stav o jednoj centralnoj ŽLU¹¹ nego se pristupilo jednom rješenju koje se temeljilo na svojevrsnoj solidarnosti financijski “jačih” ŽLU-a u odnosu na financijski “slabije” ŽLU. To je ostvareno kroz institut osnivanja **Proračunskog investicijskog fonda (PIF) županijskih lučkih uprava Primorsko-goranske županije**.¹² Osnovna svrha osnivanja PIF-a je namjensko raspolaganje financijskim sredstvima koji će se nakon prikupljanja koristiti za gradnju i održavanje objekata infrastrukture i suprastrukture unutar područja luka otvorenih za javni promet Primorsko-goranske županije. Kao financijski izvori PIF ŽLU navedeni su: namjenski prihodi, sredstva iz proračuna PGŽ, sredstva od prihoda i primitaka od upravljanja slobodnim novčanim sredstvima PIF ŽLU i drugi prihodi (od jedinica lokalne samouprave, ministarstva,

¹⁰ Od 28.885.449,38 kuna ukupno ubranih prihoda ŽLU u 2006. godini na lučke pristojbe otpada iznos od 10.865.381,95 kuna ili oko 38% a od toga “otočke” ŽLU ubiru 9.489.182,39 kuna ili 33%. Ako bi se gledao samo prihod od lučkih pristojbi onda bi “otočke” ŽLU po tom osnovu uprihodovale oko 87%. – Podaci preuzeti iz “Izvjješće o radu i financijsko izvješće za 2006. g. Županijskih lučkih uprava Primorsko-goranske županije”.

¹¹ U prilog tome govori i to da danas imamo cijeli niz zahtjeva gradova i općina iz Dalmacije koji žele primijeniti mogućnost iz čl. 75. ZPDML, o osnivanju više lučkih uprava iz razloga jer se vidi da je takav način upravljanja lukama otvorenim za javni promet, puno bolji i efikasniji od upravljanja tim istim lukama od strane samo jedne centralizirane lučke uprave, kao što je u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

¹² Odluka o osnivanju Proračunskog investicijskog fonda županijskih lučkih uprava Primorsko-goranske županije (“Službene novine” PGŽ br. 9/05) – dalje u tekstu PIF ŽLU

donacije i dr.). Kao temeljna stvar koja je odlukom određena je obveza ŽLU-a da uplaćuju iznos od 20% sredstava naplaćenih od lučkih pristojbi, a tako prikupljena sredstva se ulažu u one luke, odnosno daju onoj ŽLU na korištenje, koja pokaže i dokaže svoj prioritet za ulaganje. Ovaj prioritet se utvrđuje sukladno Pravilniku o uvjetima i načinu korištenja sredstava PIF ŽLU,¹³ a odluku o tome donosi Županijsko poglavarstvo na temelju prijedloga o dodjeli sredstva od strane odbora Fonda. Odbor ima zadaću naročito voditi računa o ujednačenom razvoju luka, te ujednačavanju standarda održavanja objekata lučke podgradnje i nadgradnje u svim ŽLU-ima.¹⁴ Na taj način vrši se određena nivelacija kako prihoda tako i rada svih ŽLU-a.

Od osnivanja PIF ŽLU do njegovog preustroja podijeljena su znatna financijska sredstva, koja su se od njegovog osnivanja 2005. godine pa do kraja 2007. godine povećala za skoro pet puta.¹⁵ Dana 22. studenog 2007. Županijsko poglavarstvo je donijelo Odluku o prestanku PIF ŽLU.¹⁶ Ovakva Odluka je donesena jer je tijekom 2007. godine Ministarstvo financija Republike Hrvatske dalo mišljenje da je financijsko poslovanje proračunskih fondova sastavni dio poslovanja proračuna županija, te odbilo dati suglasnost za opis proračunskih fondova PGŽ u Registar korisnika proračuna. Slijedom takve odluke izvršavanje programskih aktivnosti i projekata PIF ŽLU nastavljeno je u okviru programskih aktivnosti Upravnog odjela za pomorstvo, promet i veze¹⁷, odnosno u okviru proračuna PGŽ. I u ovoj novoj formi rada PIF ŽLU je ustvari nastavio posao s prvobitnom svrhom svoga osnivanja, a to je da ponovimo namjensko raspolaganje financijskim sredstvima koja će se koristiti za gradnju i održavanje objekata lučke podgradnje i nadgradnje unutar lučkih područja luka otvorenih za javni promet županijskog i lokalnog značaja.

S obzirom na izneseno može se zaključiti da je PIF ŽLU nastao iz potrebe udruživanja (financijskog dijela) ŽLU, a sve u cilju usmjeravanja sredstava u one luke gdje će najadekvatnije i najsvrsishodnije ta sredstva biti upotrijebljena, pri čemu se adekvatnost i svrsishodnost pokušavaju optimalno mjeriti kroz zadane i usvojene parametre. Osim ove osnovne svrhe putem raspoređivanja sredstva iz PIF ŽLU vrši se i niveliranje podjednako razvoja svih luka otvore-

¹³ Pravilnik o uvjetima i načinu korištenja sredstava Proračunskog investicijskog fonda županijskih lučkih uprava Primorsko-goranske županije ("Službene novine" PGŽ br. 19/05) – dalje u tekstu Pravilnik PIF ŽLU.

¹⁴ Planirana sredstva prihoda i rashoda PIF ŽLU za 2007. godinu su iznosila 3.803.000 kuna.

¹⁵ Npr. u 2005. godini raspodijeljeno je ukupno 715.313,35 kuna (ŽLU Krk dobila je 200.000 kuna, ŽLU Opatija-Lovran-Mošćenička Draga 121.900 kuna, ŽLU Rab 393.313,35 kuna.) U 2006. godini kroz tri rasporeda isplaćeno je 2.643.982,69 kuna (ŽLU Bakar-Kraljevica dobila je 274.040,79 kuna, ŽLU Cres 855.693,99 kuna, ŽLU Mali Lošinj 225.050 kuna, ŽLU Novi Vinodolski 439.197,71 kunu, ŽLU Opatija-Lovran-Mošćenička Draga 450.000 kuna i ŽLU Rab 400.000 kuna). Podaci preuzeti iz "Izvješća o radu i financijskih izvješća Županijskih lučkih uprava PGŽ-e" za predmetne godine.

¹⁶ Odluka o prestanku PIF ŽLU ("Službene novine" PGŽ 43/07)

¹⁷ Dalje u tekstu UOPPV

nih za javni promet na području PGŽ naravno u okviru koliko je to objektivno moguće. I konačno možemo slobodno ustvrditi da je PIF ŽLU dijelom nastao i kao izraz potrebe da se ŽLU u određenim segmentima udružuju i pomažu.

Upravo ova potreba za udruživanjem i pomaganjem mogla bi se najbolje artikulirati kroz osnivanje gospodarskog-interesnog udruženja lučkih uprava.¹⁸ Cilj osnivanja GIU ŽLU je olakšanje i promicanje obavljanja gospodarskih djelatnosti koje čine predmete poslovanja članova udruženja i poboljšanje ili povećanje njihova učinka, ali tako da za sebe ne stječu dobit nego za svoje članove (ŽLU).

Tako bi se na jednom mjestu u GIU ŽLU mogli obavljati sljedeći poslovi:

1. Konzalting za ishodovanje lokacijskih i građevinskih dozvola za specifičnu vrstu građenja na pomorskom dobru. Npr. za svih osam ŽLU ovo bi obavljalo GIU ŽLU po jedinstvenom metodološkom postupku, a u okviru pozitivnih zakonskih propisa.
2. Evidentiranje i praćenje rada svih gospodarskih subjekata koji se bave podvodnim i sličnim građevinskim radovima. GIU ŽLU bi napravio registar takvih trgovačkih društava u kome bi bile navedene sve njihove reference, a posebno bi se mogle pratiti cijene izvođenja na tržištu od strane pojedinih izvođača što bi doprinijelo mogućnosti objektivnijeg planiranja.
3. Praćenje pravnih propisa koji reguliraju područje djelatnosti LU. Ovo praćenje bi bilo permanentno i doprinijelo bi ujednačavanju pravne prakse kroz jedinstvene ugovore, pravilnike, poslovnike i sl.
4. Pravna podrška kod praćenja i naplate potraživanja, uz pomoć jedinstvenog softverskog programa i promptnog reagiranja u slučaju potrebe. Troškovi ovih poslova bi mogli biti smanjeni višekратно, a pravne radnje koje se u tom smislu poduzimaju mogle bi biti unificirane za cijelo područje jedne županije ili čak RH.
5. Pribavljanje tehničkih savjeta vezanih uz građevinske i druge stručne radove.
6. Zajedničko vođenje računovodstva sukladno specifičnostima koje se odnose na neprofitne organizacije i kroz to racionalizacija troškova poslovanja. Sama činjenica da bi se računovodstvo vodilo na jednom mjestu i od jednog stručnog subjekta, umjesto na više mjesta i od strane više subjekata otvara mogućnosti velikih ušteda.
7. Zajednička promidžba i izdavanje potrebitih publikacija, kao i istraživanje i zajednički nastup na tržištu. Na ovakav način bi se moglo "pokriti" veći broj sajмова, tiskovina i dr.
8. Tehnička priprema i provođenje svih javnih natječaja sukladno pozitivnim pravnim propisima. Ovaj administrativni posao zahtijeva veliku preciznost i striktno poštivanje zakonskih rokova i predviđenih radnji.

¹⁸ Dalje u tekstu GIU ŽLU

Zbog složenosti postupka i stalne promjene propisa poslove javne nabave u jedinicama lokalne i regionalne samouprave obično obavljaju pojedini odjeli zaduženi samo za te poslove.

9. Ostvarenje velikih projekata u investicijskoj izgradnji koji su od važnosti za više ŽLU-a. U GIU ŽLU bi se mogli profilirati stručni ljudi koji bi svojim svakodnevnim radom na konkretnoj problematici rada ŽLU trebali biti od neprocjenjive koristi pri realizaciji i prijedlogu velikih projekata.

5.2.3. Svjetska iskustva u organizaciji GIU

U EU su uočili prednosti udruživanja pojedinih subjekata kroz oblik trgovačkog društva gospodarsko- interesno udruženje, te ga počeli primjenjivati. Ovakav način udruživanja temelji se na Uredbi Savjeta (EEZ) br. 2137/85 od 25. srpnja 1985. godine o Europskoj ekonomskoj interesnoj grupaciji (EEIG).¹⁹

Kako je gospodarsko-interesno udruženje i u Europi relativno novi organizacijski oblik djelovanja trgovačkih društava, Hrvatska ima priliku ne samo da prati zbivanja na ovom planu u Europi nego i da ide usporedo sa europskim događanjima. Tako je npr. u veljači 2008. u Velikoj Britaniji izašla brošura koja definira osnovne pojmove o gospodarskim interesnim udruženjima (EEIG) i mogućnostima za njihovo osnivanje i rad. U toj brošuri se za EEIG kaže da su oni dizajnirani kako bi pomogli da se trgovačka društva iz Engleske povežu s tvrtkama iz drugih članica EU. EEIG se postavlja kao alternativa drugim oblicima udruživanja (joint ventures i sl.), a da se pri tome ne gubi individualni identitet i neovisnost tvrtki koje se udružuju. Za EEIG se kaže da je to forma udruživanja između tvrtki, drugih pravnih tijela ili pojedinaca iz različitih država EU koje trebaju raditi i surađivati zajedno i van svojih pojedinih državnih granica. EEIG obavlja određene poslove za svoje osnivače i to neovisno od poslova kojima se bave sami osnivači, ali koji su naravno u vezi s tim poslovima.²⁰ Bitno je naglasiti da se aktivnosti EEIG moraju odnositi na ekonomske aktivnosti svojih članova, ali moraju biti podređeni tim aktivnostima, a koncept ekonomskih aktivnosti mora se tumačiti vrlo široko. Cilj EEIG nije ostvarivanje dobiti za sebe nego je isključivo vezana za ekonomsku aktivnost svojih članova i ne smije prekoračiti granice dopunskog karaktera djelovanja. Ovakvo određenje cilja osnivanja gospodarskog udruženja su preuzele i mnoge članice EU. Tako, npr. u Sloveniji je određeno da GIU osnivaju dvije ili više fizičkih ili pravnih osoba s ciljem da olakšaju i poboljšaju profitnu djelatnost svojih članova, kao i da poboljšavaju i povećavaju rezultate tih njihovih djelatnosti. Djelatnost GIU mora biti povezana s gospodarskom djelatnošću članova i ta djelatnost mora biti pomoćna.

¹⁹ Council Regulation (EEC) No 2137/85 of 25 July on the European Economic Interest Grouping (EEIG) - dalje u tekstu Uredba 2137/85

²⁰ Ibidem

Kada su u pitanju lučke uprave u svijetu njihovo udruživanje se odvija prema raznim principima i sukladno specifičnim potrebama svake zemlje ponosob. Tako postoji primjer udruživanja više lučkih uprava raznih okruga u jednu regionalnu lučku upravu,²¹ ali i primjera udruživanja u GIU. Takav primjer udruživanja u GIU javlja se u Malagaportu u Španjolskoj čiji je glavni cilj definiran, kako slijedi: *“Malagaport je gospodarsko-udruživanje javnih i privatnih poduzeća i entiteta, čiji je glavni cilj promicanje luke Malaga i njegovih području utjecaja.”*

Sličan razlog i cilj udruživanja ističu i luka Antwerpen i luka Lijež, odnosno lučke uprave koje upravljaju tim lukama. Između ostalog navode da je glavna posljedica većeg nivoa trgovine između Europe i Azije jako brza stopa rasta u morskom kontejnerskom prometu, a što može dovesti do zagušenja u pristaništu Antwerpen. Kako bi se riješili toga rizika luka Antwerpen je zaključila, ugovor s lukom Lijež, a iz razloga razvijanja efektivne suradnje luke Antwerpen i luke Lijež, tako da jamče neometan sustav raspodjele tereta. U tom smislu su i osnovali GIU sa zadatkom daljnjeg razvoja i rada na marketingu za budući *“Liege Triligiport multimodalnih platformi.”*

GIU kao oblik udruživanja u EU poprima sve više maha i značaja, te se države članice EU naročito brinu o informiranju svih zainteresiranih o tome što su to GIU, koje su prednosti udruživanja u GIU, kao i uopće o ovom institutu kako u teoretskom smislu tako isto i u praktičnom smislu kroz prikazivanje primjera iz raznih država. U tu svrhu čak se izdaju i elektronički časopisi u kojima se mogu naći podaci o GIU iz raznih država kao što su npr. Austrija, Češka, Luksemburg, Njemačka, Slovačka, Švicarska i druge.²² Također, za promicanje GIU osnovani su i razni instituti koji su svojevrtni informacijski centri za zakonodavstvo, poslovnu administraciju i porezno savjetovanje za GIU u EU (EEIG).

Danas u EU postoji nekoliko tisuća GIU-a i to u raznim područjima djelovanja (možda je jedno od najpoznatijih francusko-njemački televizijski kanal ARTE), a tendencija je svakako ka povećavanju broja istih, sukladno interesima pojedinih subjekta, kao i nužnom povezivanju koje sa sobom donosi i galopirajuća globalizacija cijelog svijeta.

6. ZAKLJUČAK

U Republici Hrvatskoj se primjećuje trend povećanja broja LU, kao i šarolikost uređenja u raznim županijama, od toga da u jednoj županiji ima samo jedna LU do toga da se osniva veći broj LU-a sukladno volji i interesu jedinica

²¹ Udruživanje lučkih uprava okruga Defiance, Fulton, Henry i Paulding u Regionalnu lučku upravu Sjeverozapadnog Ohaja. Vidi više u “Four-county Port Authority formed in NW OH”, Toledo Business Journal, Jun. 2008., na http://findarticles.com/p/articles/mi_qa5333/is_/ai_n27900495

²² “EWIV e JOURNAL” na <http://www.libertas-institut.de/uk/EWIV/ewiv.htm>

lokalne samouprave. Pitanje decentralizacije funkcija ili centralizacije na jednom mjestu je pitanje koje Republika Hrvatska mora riješiti u svim segmentima svoga ustroja preko kojega djeluje, pa tako i na području koje se odnosi na pomorsko gospodarstvo, odnosno na pitanje upravljanja lukama, odnosno funkcioniranja LU-a. Svjetska iskustva ukazuju da se funkcija upravljanja decentralizira do one granice kada to ima logičkog smisla (odnosi se na financijsku neovisnost od bilo čijih dotacija i mogućnost samofinanciranja iz vlastitih sredstava) jer se smatra da će konkretno bolje upravljati jednom lukom ili rivi onaj koji tamo svakodnevno živi i radi te poznaje sve probleme iz "prve ruke" (vremenske uvjete, mogućnosti i potrebe djelovanja, lokalne običaje itd.), nego netko tko bi to radio iz bilo kojeg drugog mjesta. Za određene luke nužno je da budu pod ingerencijom neke centralne vlasti jer zahtijevaju određenu jedinstvenu politiku upravljanja, ali inzistiranje da se ta politika mora provoditi i do najmanje lučice na Jadranu može biti kontraproduktivna. Pri tome se ne mogu poklapati interesi i prioriteti jedne luke otvorene za međunarodni promet i jedne luke otvorene za javni promet od županijskog ili lokalnog značaja. Zbog toga treba dopustiti specifični razvoj pojedinim lukama prepuštajući ih na upravljanje lokalnoj ili regionalnoj zajednici, ali u zajednički zadanim gabaritima, odnosno u zajedničkom pravnom okviru.

Radi što boljeg i efikasnijeg rada tih LU-a zaključci ovoga znanstvenog rada ukazuju da je najbolji način njihovo udruživanje u jedan (ili više) GIU koja će im davati podršku na svim onim poljima koji su do sada bili šaroliko rješavani. Na ovaj način bila bi ostavljena nužna samostalnost LU-a, a opet bi se one interesno povezale kroz kooperaciju koja bi se najbolje trebala pokazati kroz financijske uštede koje bi se onda trebale plasirati u održavanje i izgradnju luka. Isto tako smanjio bi se utjecaj politike na ovaj razvoj i smanjila mogućnost manipuliranja sredstvima državnog proračuna u smislu izgradnje samo pojedinih područja "politički podobnih", a zanemarivanju drugih. Politika bi najbolje mogla iskazati svoju skrb o pomorskom gospodarstvu i LU ako bi precizno definirala porezne olakšice za djelatnosti LU koje u krajnjoj konzekvenci vrše rad od opće koristi za sve građane jer ulažu u luke otvorene za javni promet dakle u luke koje su dostupne svima i čine prometnu infrastrukturu RH.

Predstojeći ulazak u EU je argument više da se hrvatski lučki sustav adekvatno pripremi za implementaciju GIU jer je to potpuno u skladu s intencijama EU, posebice ako se uzme u obzir da je u Europskoj uniji 1993. godine bilo 431 GIU, a u Hrvatskoj 2002. godine 62 od čega u hrvatskom lučkom sustavu 0.

Uz adekvatnu poreznu politiku i bez preuveličanih bojazni od decentralizacije, zaključak je da bi osnivanje GIU dovelo do bržeg, efikasnijeg i boljeg poslovanja svih LU članica, što bi u konačnici rezultiralo većim ulaganjima u luke, a samim time i do stvaranja boljih preduvjeta za proporcionalni rast pomorskog gospodarstva i gospodarstva Hrvatske u cjelini.

LITERATURA

- [1] Baletić, Z., et al., Ekonomski leksikon, natuknica Organizacija, Zagreb, Leksikografski zavod "Miroslav Krleža" i Masmedia, CD, 2003.
- [2] Begović, B., Važnost države u poslovanju i razvoju luka Republike Hrvatske, Zbornik radova Pomorskog fakulteta, 8(1994), str.
- [3] Council Regulation (EEC) No 2137/85 of 25 July on the European Economic Interest Grouping (EEIG), *k ide na teret članova.*" <http://nationmaster.com/encyclopedia/European-economic-interest-grouping>
- [4] Council Regulation (EEC) No 2137/85 of 25 July on the European Economic Interest Grouping (EEIG) - dalje u tekstu Uredba 2137/85
- [5] Filipović, V., Zakon o trgovačkim društvima s komentarom, 2. izmijenjena i dopunjena naklada, Zagreb, RRIF, 1996.
- [6] Gorenc, V., Trgovačko pravo - društva, Zagreb, Školska knjiga, 1995., str.163.
- [7] <http://nationmaster.com/encyclopedia/European-economic-interest-grouping>
- [8] <http://www.companieshouse.gov.uk/about/gbhtml/gb04.shtml>
- [9] <http://www.uia.org/legal/app56.php>
- [10] <https://sudreg.pravosudje.hr>
- [11] Izvješće o radu i financijsko izvješće za 2005., 2006. i 2007. godinu Županijskih lučkih uprava PGŽ
- [12] Barbić, J., Pravo društava, Knj. 3 – Društvo osoba, Zagreb, Organizator, 2002.
- [13] Jugović, A., M. Kovačić, S. Favro, Structure in Managing Port Authorities of the Republic of Croatia, XI International Scientific Conference: Tourism, Regional Development and Education - Tabor (Hungary), 2006.
- [14] Jugović, A., S. Lončar, Model racionalnog upravljanja pomorskoputničkim lukama Republike Hrvatske, Ekonomska misao i praksa, 17(2008), 1, str.
- [15] Jugović, A., Prilog decentralizaciji upravljanja lukama otvorenim za javni promet od županijskog značaja, Pomorstvo, 21(2007), 1., str.
- [16] Jugović, A., Town-maritime Passenger Port Interface in the Republic of Croatia – Basic Factor of their Successful Development, Tourism and Hospitality Management-An International Journal of Multidisciplinary Research, 13(2007), 3, str.
- [17] Kesić, B., A. Jugović, Korištenje pomorskog dobra u gospodarskom razvoju pomorstva na Jadranu, Pomorstvo, 19(2005), str.
- [18] Zuber, M., M. Ivanović, Priručnik o pravnom, poreznom i carinskom sustavu za neprofitne (nevladine) organizacije u Republici Hrvatskoj, Zagreb, 2001.
- [19] Mezak, V., A. Jugović, L. Jelenc, Polazne smjernice za određivanje zajedničke marketinške strategije sjevernojadranskih luka Rijeka, Trst i Kopar pomoću BCG matrice, XX. Kongres CROMAR-a, Marketing u društvu znanja i suvremenoj poslovnoj stvarnosti, Hrvatska zajednica Udruga za marketing & Ekonomski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2007., Elektronički zbornik radova i znanstvena knjiga.
- [20] Petrović, S., Osnove prava društava, 2. izmijenjeno i dopunjeno izd., Zagreb, Pravni fakultet u Zagrebu, 2001.
- [21] Službene novine PGŽ 43/07, 19/05 i 09/05
- [22] www.kompass.hr, (13.08.2009)
- [23] www.mmtptr.hr (23.09.2009)
- [24] Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama, (Narodne novine 158/2003.)
- [25] Zakon o trgovačkim društvima, (Narodne novine 111/1993.)

Summary

ECONOMIC INTEREST ASSOCIATION OF PORT AUTHORITIES

The aim and purpose of organizing the economic interest association is to facilitate and promote the activities of business units and to improve and increase their business performance and functioning. The authors of this scientific work have carried out research into business operations of the Croatian County Port Authorities pointing at certain deficiencies in their business operations. In order to eliminate the perceived weaknesses and improve the management of the County Port Authorities, a detailed analysis of the possibilities of implementing economic interest associations into the Croatian port system has also been carried out. At the same time, and based on the results obtained, in this research, steps, measures and activities of the newly established Port Authorities economic interest units or associations at the county and national level, are defined, namely through changes in the environment and in business activities of the Port Authorities. Within the scope of this research and resulting from scientific theories and postulates as well as from worldwide experience, discussions have been carried on not only on the already implemented organizational solutions, but on the possible models of the Port Authorities economic interest associations that could be applied to.

Key words: *economic interest units, Port Authority, organization, decentralization, management, transport, traffic*

Alen Jugović, Ph. D.

University of Rijeka

Faculty of Maritime Studies

Studentska 2

51000 Rijeka

Vanja Seršić, dipl. iur.

Trg Municipium Arba 2

20356 Rab

Borna Debelić, Univ. mag. oec.

University of Rijeka

Faculty of Maritime Studies

Studentska 2

51000 Rijeka

Croatia